

Pirkanmaan liitto
PL 1002
33101 Tampere
pirkanmaan.liitto@pirkanmaa.fi

3.5.2024

LAUSUNTO Pirkanmaan elonkirjon ja energian vaihemaakuntakaavan viranomais ehdotuksesta

Pirkanmaan maakuntahallitus on kokouksessaan 18.3.2024 päättänyt hyväksyä Pirkanmaan elonkirjon ja energian vaihemaakuntakaavan viranomais ehdotuksen aineiston lähetettäväksi lausunnoille. MTK-Satakunnan toiminta-alue ulottuu Pirkanmaalle Parkanon, Kihniön, Punkalaitumen ja Sastamalan (entinen Kiikoisten ja Vammalan alue) osalta. MTK-Satakunta ja MTK-metsänomistajat lausuvat asiasta seuraavaa:

Huomiot Pirkanmaan elonkirjon ja energian vaihemaakuntakaavan viranomais ehdotuksen sisällöstä

KAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRÄYKSET

Yleismääräykset

Vaihemaakuntakaava vaikuttaa merkittävästi maaseudun elinkeinojen harjoittamiseen. Ehdotamme yleismääräystä muutettavaksi seuraavasti:

*Maaseutua kehitettäessä on pyrittävä sovittamaan yhteen asuinympäristön laatutavoitteet, hajautetun energiantuotannon tarpeet ja maaseutualueiden **kaikkien** elinkeinojen toimintaedellytykset.*

MTK-Satakunta ja MTK-metsänomistajat huomauttavat, että kaavamääräysten tulee olla sekä tarpeellisia että yksiselitteisiä. Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan vaikutukset maaseudun elinkeinojen harjoittamiseen jäävät epäselviksi useiden kaavamerkin-
töjen osalta. Nämä perusteet koskettavat kaikkia alla olevien muutosehdotuksia.

Luonnon monimuotoisuuden ydinalue

Ehdotamme kaavamääräystä ja kehittämissuositusta muutettavaksi seuraavasti:

*Merkintä ei **rajoita** alueen maa- ja metsätalouskäyttöä tai käyttöä haja-asutusluonteiseen rakentamiseen tai loma-asumiseen.*

Kehittämissuositus:

*Maankäytön suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee ottaa huomioon luonnon monimuotoisuuden ja muiden luontoarvojen säilyminen, välttää luonnonympäristöjen pirstoutumista **sekä turvata maaseudun elinkeinojen toimintaedellytykset.***

Sinivihherluonnon monimuotoisuuden ydinalue

Kehittämissuosituksista tulee päivittää seuraavasti:

*Maankäytön suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee ottaa huomioon luonnon monimuotoisuuden ja muiden luontoarvojen säilyminen, välttää luonnonympäristöjen pirstoutumista **sekä turvata maaseudun elinkeinojen toimintaedellytykset.***

Turvealueiden kehittämisen kohdealue

Huomioitte turvealueiden kehittämisen kohdealueiden merkintää kuvaavassa tekstissä (s.6), että alueilla on merkitystä energiaturpeena huoltovarmuudelle, kuivike- ja kasvuturpeen tuotannolle sekä korkeamman jalostusasteen tuotteille. Kehittämissuosituksessa turpeen hyödyntämiseen liittyvät kirjaukset kuitenkin puuttuvat. Esitämme kehittämissuosituksen muuttamista seuraavasti:

Alueen kehittämisessä tulee huomioida huoltovarmuudelle merkittävän energiaturpeen, kuivike- ja kasvuturpeen tuotannon sekä korkeamman jalostusasteen tuotantomateriaalin saatavuus. Alueen kehittämisessä tulee edistää ojitettujen turvemaiden kestävää käyttöä sekä ottaa huomioon mahdollisuudet luonnon monimuotoisuuden ja hiilinielujen vahvistamiseen tai uusiutuvan energian tuotantoon. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon valtioneuvoston vahvistama vesienhoitosuunnitelma.

Voimalinjan yhteystarve

Voimalinjan yhteystarve suunnittelumääräykseen (s.8) esitämme, että mainintana olisi kirjattuna maakaapeloinnin arviointi yhtenä toteuttamisvaihtoehtona. Esitämme suunnittelumääräyksen muuttamista seuraavasti:

Maankäytön suunnittelussa on turvattava voimalinjan yhteystarpeen toteuttamismahdollisuudet. Yksityiskohtaisempi suunnittelu edellyttää voimalinjayhteyden toteuttamistavan, sijainnin ja ympäröivään maankäyttöön liittymisen tarkempaa tutkimista. Erityistä huomiota tulee kiinnittää voimalinjojen yhteensovittamiseen alueen arkeologisten, luonto-, maisema- sekä kulttuuriympäristöarvojen kanssa ja maakaapelointia tulee arvioida yhtenä toteuttamisvaihtoehtona.

Kansallispuistojen kytkeytyvyyden kehittämisvyöhyke

Kehittämissuosituksista tulee päivittää seuraavasti:

*Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon alueen luontoarvot, välttää luonnonympäristöjen pirstoutumista, edistää ennallistamista siihen soveltuvilla alueilla **sekä turvata maaseudun elinkeinojen toimintaedellytykset ja yksityinen omaisuudensuoja**. Alueella on yhdessä kansallispuistojen kanssa erityistä potentiaalia matkailun ja kestävä metsänhoidon mallien ja osaamisen kehittämiseksi laaja-alaisessa yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa.*

Maaseutuelinkeinojen kehittämisen kohdealue

Kehittämissuositusta tulee päivittää seuraavasti:

*Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee edistää alueelle luonteenomaisten elinkeinojen ja energiantuotannon kehittymistä. Eri-tyistä huomiota tulee kiinnittää uusien toimintojen sekä alueen luonto-, maisema- ja kulttuuriympäristön arvojen yhteensovittamiseen **maanomistajien päätösvalta ja omaisuudensuoja turvaten**.*

Virkistysalue

Suunnittelumääräystä tulee päivittää seuraavasti:

*Alue varataan yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava virkistyskäyttöedellytyksien ja **maanomistajien omaisuudensuojan** säilyminen ja kehittäminen, alueen hyvä saavutettavuus sekä osoitettava maakuntakaavakartalle merkittyjen ulkoilureittien jatkuvuus virkistysalueella*

Retkeily- ja ulkoilualue

Suunnittelumääräystä tulee päivittää seuraavasti:

*Alue varataan yleiseen retkeilyyn ja ulkoiluun. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava retkeily- ja ulkoilukäyttöedellytyksien ja **maanomistajien omaisuudensuojan** säilyminen ja kehittäminen.*

Suojelualue, S

Suojelualuemerkintä S ei kerro kaavan käyttäjälle riittävän tarkasti, mitä merkintä kussakin tapauksessa tarkoittaa. Tämä sotii vakavasti kaavan oikeusvaikutusten yksiselitteisyyttä ja maanomistajien omaisuudensuojaa vastaan.

Jokaiselle suojelualueelle S on määriteltävä kaavan laadinnan yhteydessä erillislainsäädäntö, jonka nojalla suojelu toteutetaan, sekä maanomistajille täyden korvauksen mukaiset korvausmenetelmät vaihemaakuntakaavan valmistelun yhteydessä.

Merkinnän tulee lisäksi olla voimassa määräajan maksimissaan 5 vuotta. Mikäli suojelualue ei ole toteutettu maanomistajien kanssa vapaaehtoisen neuvottelun myötä määräajan sisällä, suojelumerkintä S raukeaa.

Maa- ja metsätalousvaltainen alue, joka on ekosysteemipalvelujen kannalta merkittävä.

Merkinnän otsikko ja sisältö ovat keskenään ristiriidassa. Otsikossa puhutaan laajasti ekosysteemipalveluista, mutta leipätekstissä alueilla edistetään tarvetta retkeilyn ja ulkoilun järjestämiseen. Retkeilyn ja ulkoilun edistämisen yksityismailla tulee perustua maanomistajien ja toimijoiden välisiin sopimuksiin.

Kehittämissuosituksen loppuun tulee lisätä:

Yksityismailla toimitaan vain maanomistajien vapaaehtoisuuteen perustuvien sopimusten kautta.

KOKONAISVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Vaikutukset elinkeinojen kehittämiseen

Merkittävimmät maaseudun elinkeinot ovat perinteisesti maa- ja metsätalous. Vaihe-
maakuntakaavan vaikutusta näiden maaseudun elinkeinojen harjoittamiseen ja kehittämiseen ei ole käytännössä arvioitu. Maaseutuelinkeinojen kehittämisen kohdealueiden vaikutusten arviointi ei riitä, koska kaavalla on merkittäviä omaisuudensuojaan ja maanomistajien päätösvaltaan kohdistuvia vaikutuksia useiden kaavamääräysten osalta.

Esimerkiksi suojelu (S) merkinnän suojelumääräyksessä todetaan muiden kuin luonnonsuojelulain nojalla muodostettavien alueiden osalta ”suojelun toteutus päätetään yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä”. Koska suojelun toteutusmuotokaan ei ole selvä, eivät siten vaikutuksetkaan.

Vaihemaakuntakaavan vaikutukset maa- ja metsätalouden harjoittamiseen tulee arvioida.

Markus Nissinen
Ympäristöasiantuntija
MTK-metsänomistajat

Virve Hindström
Asiantuntija
MTK-Satakunta